

sék, hogy ne utálkozzanak a vendéglőben egy asztalhoz ülni vele . . . Nem jutott-e soha eszébe a fekete embernek, hogy ha a fehérek elvesznek, ezért őt lehet felelőssé tenni? Nem jutott-e soha eszébe, hogy evangéliumi kötelessége kiszabadítani a fehér embert szellemi sötétségéből, amelytől elvakítva nem látja, hogy a fekete ember testvére a mindennapi életben? Isten majd megkérdezi: „Fekete ember, hol voltál, amikor a fehér elutasította evangéliumomat és romlásba tartott?” Ha a fekete azt feleli: „Én csak egy kaffer voltam, hogy merem volna prédikálni az én uramnak?” — akkor Isten így szól: „Hát nem volt elég neked Krisztus feltámadása, fekete ember, hogy megszabadítson a lelki és lélektani halálnak ettől a nemétől? Miért nem vettél magadnak bátorságot, hogy megmentsd fehér testvéredet?”

Manasz Buthelezi: Kereszténység Délafrikában.
Der Christ in der Welt 23/3

A MISE A LELKIPÁSZTORKODÁSBAN

A minden vasárnapi szentmise időben (hetenként kb. 1 óra) és a jelenlők számában utolérhetetlen, összehasonlíthatatlan alkalom a lelkipásztori hivatás (nem hivatal) teljesítésére, kibontakozására. De úgy tűnik, nem élünk eléggé az adott lehetőséggel. Nagy reményeket fűztünk a nemzeti nyelvhez, a hívek imádságos-énekes részvételéhez, a szembemisézéshez. Igen, mind-ebből nagyon sok jót lehet kihozni. De a magyarnyelvű misén, szembemiséző oltárnál éppúgy lehet unatkozva, idegenül és feszengve ülni és állni, mint a régi liturgiánál.

Mi tehát a teendő? — Hadd mondjunk el itt néhány (kipróbált vagy tervezett) szempontot, gondolatot, amely a mise mai „kihasználásával” foglalkozik.

Templomainkban a szembemiséző oltár és a „papi szék” (a misézőnek és a ministránsainak helye) minél közelebb legyen a néphez, szinte a nép sorai közt. Igaz, hogy ez nem egyszer zavaró a miséző számára (ezért félnek egyes papok a néppel szemben történő misézéstől). Nem mindenki és nem mindig bírja a rászzegeződő érdeklődő tekintetek pergőtüzét. De ezt meg kell tanulnunk és szoknunk. A kezdeti lámpalázat már akkor le kellett küzdenünk, amikor egyáltalán misézni meg prédikálni kezdünk. A papnak vállalnia kell ilyen értelemben a „nyilvános” szereplést, a nyugodt, egyszerű, de határozott fellépést. Ugyanakkor családiasnak, barátinak kell lennie, kerülni a nagyképűségnek, nagyozolásnak, uralkodói allűröknek és a lekezelésnek még a látszatát is.

Az külön probléma, mit csináljunk a régi „hajóba” hozott oltár mögött üresen tátongó „szentélyel”. Megmarad régi oltárával szentségháznak, esztetési helynek, vagy átalakítással külön (fűthető) hétköznapi kápolnává lesz?

Ezt helyenként más-más módon kell megoldani, a körülményeknek megfelelően, de nem elsietve. Ne sajnáljuk azonban „hátunk mögött hagyni”, mert annak semmi értelme, hogy a szembemisező oltár éppen olyan távol legyen a padban ülőktől, mint régen a régi oltár!

Nekünk, a mi egyházközségünkben, szerencsés helyzetünk volt: kicsi a templomunk, régi faoltárunk nem számított remekműnek, és erősen kikezdte a romlás. Egy bérnálási előkészület alkalmával az öreg faoltárból egy kicsi szentségi oltár (szentségház) lett a szentély jobboldalán a falnál, a szembemisező oltár a szentély áldoztató lépcsőjéhez közel áll (szerencsére rácsunk sem volt), a sedile pedig 13 székkal — pap és 12 ministráns — a régi oltár helyén félkörívben a falnál. A középső 3 szék dobogón emelkedik. Így a celebránsok a hívekkel szemben ülnek, maguk közé fogva az oltárasztalt. A kicsi templomban rendkívül meleg és családias így a hangulat, egy kicsit közel visz az utolsó vacsora képéhez.

Térjünk át magára a szentmisére. Mit tehetünk az adott lehetőségek között, hogy hasznos munkát végezhessünk?

Először is: sürgősen térjünk át mindenhol, ahol lehet, a „szakosított” misékre. Ez persze lehetetlen ott, ahol vasárnap csak egyetlen mise van. De annyit ott is meg lehetne tenni, hogy az énekek, a prédikáció jellege néha inkább a kisgyerekeknek, máskor a fiataloknak, megint máskor a felnőtteknek szóljon. Az utóbbiaknál nem szükséges, sőt nem is helyes „középkorúak” és „öregek” miséjét különválasztani. Ahol azonban legalább ezer hívő van, ott legkevesebb két misét kell mondani, még akkor is, ha a templomba kétezen férnek. Ilyenkor egyik gyermekmise legyen, a másik felnőtteké, és ebből néha egy-egy a fiataloké. Esményi lenne reggel egy gyermekmise, utána egy felnőtt mise, délfelé egy ifjúsági. Ez persze nem azt jelenti, hogy „14 éven felülieknek tilos a bemenet” . . . Hiszen nagyon is jó, ha a kicsinyek szülei figyelik a gyermekeiknek szóló szentbeszédet. Számítani kell arra is, hogy mindig vannak olyanok, akiket a „mások miséje” érdekel, meg aztán nem mindig az évek száma határozza meg az ember korát. Jó lenne, ha a ministránsok is mindig a megfelelő korosztályból kerülnének ki. A lány-ministrációt részemről nem tartom követendő példának, de talán a szükség néha törvényt bont. A lányokat (asszonyokat) viszont kitűnően lehet foglalkoztatni a felolvasással.

Persze semmi értelme az olyan „szakmisének”, ahol csak a prédikáció szól egy csoportnak, minden más általános. A gyermekmiséhez tehát gyermekének kellene, talán sajátos miseszöveg is, ők szerepeljenek, és a padoknak legalább jórésze az övek legyen, ne kelljen ácsorogniok. Az nem gyermekmise, ha felnőtteknek misézünk, a gyerekek pedig ott sorakoznak — unatkozva és fáradtan — a padok előtt! Az ifjúsági misében pedig kapjanak helyet az ifjúsági zenekarok, énekkarok, a merész (de nem botrányos) újítások. Ne legyen azonban a miséből vallási ürüggyel tartott beat-koncert. Az

sem feltétlenül öröm, ha kitűnő zenekar és énekkar ad elő modern misét, a fiatalok pedig csak hallgatják. Olyan énekek kellene, amelyeket minden jelenlévő tud és együtt dalol. És ha nincs beat zenekar és énekkar, az még nem akadály a ifjúsági misének!

Másodszor: minden misét (bármilyen „szakhoz” tartozzék is) tegyük közvetlenné, családiassá, emberivé, egyháziassá.

Mit jelent ez? Azt, hogy az adott lehetőségek között oldjuk fel a még mindig meglévő merevséget, kötöttséget, formalitást. Az új liturgikus előírásokban sok hasznos tanács olvasható: a kötött szövegen túl szabad néhány magyarázó mondatot fűzni a bevezetéshez, a könyörgéshez, a prefációhoz. Az elbocsátás előtt a hirdetésben teljesen kötetlen kapcsolatba léphetünk a hívekkel. De a kötött szövegekben is vannak változatok (köszöntésben, bűnbánati imában, úrfelmutatás utáni fohászbán): használjuk fel ezeket. Sőt a kötött szöveget is lehet „kötetlenül”, közvetlen hangon (nem bizalmaskodva!) mondani. Az sem véletlen, hogy az irányelvek külön megjegyzik: tekintsünk a köszöntéskor a hívekre, hiszen hozzájuk szólunk!

„Kedélyeskedve” misézni ízléstelenség. A mise mai formájában, a liturgikus ruhában nem családi, baráti „poharazgatás”. Az nem is lesz. De nem szabad merev, távoli, idegen és titokzatos szertartásnak sem lennie. A középkor a titokzatost, a misztériumot, az ünnepélyest és megrendítőt kereste a szentmisében. Az Egyház a modern ember elé a mise másik arcát tárja most: a jézusi asztal közelségét, az érthetőt és láthatót, a közvetlent és családiast, mert korunk embere ezt igényli. És a mi misénknek ebben az irányban kell megvalósulnia, — és egykor továbbfejlődnie is.

A misének van továbbá egy megrendítő tartalma, amiről megfeledeztünk, és amire most kezdünk ráébredni: a mise egy nagy találkozás is. Nemcsak istentisztelet, áldozat, nemcsak hitbéli továbbképzés (ami ma szintén hangsúlyozottan időszerű), hanem az Egyház nagy találkozása Jézussal és egymással. De találkozunk kell, nemcsak egymás mellett ülni és állni idegenül. És ne csak Jézussal legyen kapcsolata a misehallgatónak (persze ez a legfontosabb), ne is csak a pappal (bár ez is nagyon fontos), hanem a másik egyházzal is. Mikor lesz végre a mise családi találkozó a katolikusok között? Mikor adják tovább legalább a Miatyánk utáni kézfogással a békét — nemcsak ünnepélyes alkalmakkor, hanem minden szentmisén?

Ezt az egymással való bensőséges találkozást kell elősegítenie a miséző papnak, aki ma is vezetője, házigazdája a szentmisének. Ismerje a pap a híveket. (Egy tévéelőadáson láttam: valamelyik északi ország protestáns lelkesze az istentisztelet után kint várta a távozó híveket, és mindenkivel kezet fogott, elkészönt. Ez talán túlzás vagy megvalósíthatatlan, de érdekes, elgondolkoztató. Milyen sokatmondó a püspök távozása kíséretével templomainkban, egy-egy áldással, kedves szóval, gyermeksimogatással — ha nem színpadias, nem erőltetett!)

Hogyan lehet kapcsolatot találni a hívekkel a templomban? Néha ők maguk jönnek a sekrestyébe. De miért ne lehetne, hogy a misére lassan gyülekező hívek között megjelenjen a pap (persze nem liturgikus öltözékben), és pár szót szóljon a hívekhez, üdvözölje őket?

És a misében? Bosszantó, ha a pap bejövetelekor mindenki feláll, állva éneklük a bevezető éneket, állva fogadják a pap üdvözlését és hallgatják végig hosszú bevezető beszédét, és csak a leckénél ülnek le. Ha valaki a kereszttetéssel felállított hívekhez szólni akar, tegye nagyon röviden. De ha többet akar valamiről mondani (miért ne?), akkor mondja el még a kereszttetés előtt, akár ülve, a még ülve hallgató népnek. Az ilyen „párbeszéd” azonnal közvetlen élménnyé teszi a misét a híveknek, és eligazítást adhat a bekapcsolódáshoz. Az olvasmányhoz mindig fűzzünk néhány magyarázó szót. Evangélium előtt is szóljunk valamit, de még „Az Úr legyen veletek” előtt. A felállás nem a mi szavunknak szól, hanem Jézus szavának! Ha pedig más olvasta a szentleckét, akkor az evangélium előtt ahhoz is hozzáfűzhetjük rövid magyarázatunkat. Olyan értékes lehet ez, mint egy „villámprédikáció”. Mise közben sem bűn, ha ilfő helyen és módon egy mondattal fordulunk a hívekhez, ha ez odakívánczik, pl.: „Most elmondjuk együtt a hitvallást!” „Szentáldozásunk után szánunk néhány másodpercet a csendnek és elmélyülésnek!” Hirdetés után: „Köszönöm a figyelmeteket!” Ilyenformán a mise nem pontosan szabályozott, gépiesen elvégzett, folytonosan egyformán ismétlődő szertartás, látványosság vagy akár „szavalókórus” lesz, hanem barátságos, családi találkozás, összejövetel.

Mert a mise nekünk katolikusoknak (akik nemcsak otthon akarunk imádkozni magánügyként, hanem a közösségben is) nem csupán vallási esemény, hanem egyházi esemény is. De nem csak abban az értelemben egyházi, hogy pap vezet, vagy püspök, vagy éppen a pápa, hanem azért is, mert együtt vagyunk a misén mi, az egyház tagjai (köztük a pap is).

A templom a mi egyházközségünk családi otthona, tehát itt kell megtennünk mindent, hogy a „misehallgatókból” család, egyház („kisegyház”) legyen, amely összeismerkedik, összemelegszik, egyg kovácsolódik, és az üdvözítés ügyének munkása lesz: Krisztus művét folytató közösség.

Dr. H. L.

TERÉZ ANYA AUSZTRIÁBAN

Augusztusban érkezett az örömhír: Teréz anya Karintiába jön! Azért éppen oda, mert ott lakik Munkatársai Nemzetközi Társulatának osztrák ügyintézője. Kívánsága az volt, hogy egy zárdában szállhasson meg, s itt minden nagy nyilvánosság mellőzésével találkozzék a Szeretet Misszionáriusainak jóbarátaival. A választás a wernbergi Szent Vér kolostorra esett. Itt időzött az alapítónő közvetlenül 64. születésnapjának betöltése előtt, augusztus 23/24-én. Tolmácsként a németországi területi megbízott kísérte. Hiszen Teréz